

AZ ELEKTRONIKUS ANYAKÖNYVI RENDSZER ELŐTTI ÉS UTÁNI IDŐSZAK THE PERIOD BEFORE AND AFTER THE ELECTRIC REGISTRY OF CIVIL REGISTRY

Hohol Réka*

Absztrakt

Egy jelenleg fennálló nyilvántartási rendszer vizsgálata során áttekintendő az azt megelőző és azt követő időszak elemzése ahhoz, hogy megértsük a működését. A kérdés az, hogy milyen fejlődési folyamaton ment keresztül az anyakönyvvezetés Magyarországon, és az, hogy a 19. században forradalmian új papíralapú anyakönyvvezetés az idő előrehaladtával miért igényelt változást és jött létre az Elektronikus Anyakönyvi Nyilvántartás. Természetesen a változást követelő igények mellett szem előtt kell tartani mindazon követelményeket is, melyek egy nyilvántartás felé vannak támasztva, továbbá érdemes kitérni mindkét rendszer tekintetében azok minden előnyére és hátrányára egyaránt.

Kulcsszavak: anyakönyvvezetés, anyakönyvi nyilvántartás, elektronikus anyakönyvi rendszer, anyakönyvi eljárás

Abstract

When examining an existing record-keeping system, an analysis of the period before and after it is necessary to understand how it works. The question is how the civil registration system in Hungary has evolved and why the revolutionary paper-based civil registration system of the 19th century required change over time and the Electronic Civil Registration system was created. Of course, in addition to the needs for change, it is also important to bear in mind the requirements for a register and to highlight the advantages and disadvantages of both systems.

Keywords: registry, civil registry, electronic civil status system, civil status procedure

1. Bevezetés

Mielőtt az Elektronikus Anyakönyvi Rendszerről ejtenénk szót szükségesnek tartom, hogy tisztázzuk, milyen szerepe van az említett rendszernek, mióta létezik és a nyilvántartás mely formája állt fenn ezt megelőzően. Milyen jellegű módosítások mentén jutunk el a hatályos rendszerig, milyen tényezők befolyásolták a fejlődést.

Ha egy rendszer előtti és utáni időszakot vizsgálunk, szükséges, hogy egy történelmi áttekintővel közelítsük meg a tanulmány alapját. Az anyakönyvek vezetése az ókortól lehetőséget biztosít arra, hogy az államok állampolgárainak alapvető személyes adatai rendelkezésre álljanak. Ebben megtalálhatók a legfőbb életeseemények, mint például a születés, mint első anyakönyvi esemény, házasságkötés vagy haláleset. A születéssel kerülünk bele az

* Hohol Réka, harmadéves, nappali tagozatos joghallgató; Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, horeka2002@gmail.com; Konzulens: dr. Czibrik Eszter, egyetemi tanársegéd, Közigazgatási Jogi Tanszék.

anyakönyvbe, majd az anyakönyv értesítése alapján a közigazgatás további személyi nyilvántartásaiba. Hasonlóképpen a halál esetén az anyakönyvezését követően először az anyakönyvben, majd az anyakönyv értesítésére a többi közigazgatási nyilvántartásból is lezárul az elhalt adatainak kezelése.

Maga az EAK rendszer 2014. július 1-je óta alkalmazható, ezzel együtt megjelenik az az álláspont, hogy a papíralapú nyilvántartáshoz hasonló stabilitást kell ennek a rendszernek is biztosítani.¹ Jelen pillanatban tehát kettős nyilvántartás van jelen hazánkban, de érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, mely azt jelenti, hogy a papíralapú nyilvántartásba szereplő adatok akkor kerülnek be az elektronikus rendszerbe, ha a bejegyzés alanya egy új anyakönyvi ügy érintettje lesz.

2. Történelmi áttekintő az EAK előtt

Az adatok nyilvántartása, különösen az anyakönyvezés, történelmünk során több jelentős változáson ment keresztül. Magyarországon az anyakönyvezés története érdekes és egyben vitatott időszakokat ölel fel. Ebben a témában az állam szerepvállalása és az egyház befolyása a 19. században és a 20. században kiemelendő, hiszen a feszültség egyértelmű volt köztük. Az állami anyakönyvezés bevezetése jelentős lépés volt a modernizáció felé, és az egyházi és állami érdekek egyensúlyának kérdése mindig vitatott téma maradt ebben a folyamatban. A vitatottság ellenére azonban az állam szerepének megerősödése figyelhető meg és az egyház befolyása egyértelműen csökkent. Nem csak az adatok nyilvántartásáról van tehát szó, hanem társadalmi és politikai változásokról is.²

Az EAK előtti és bevezetése utáni időszak áttekintése során az elektronikus nyilvántartás előtti időhöz tekintünk vissza. Ekkor egészen az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvénycikk 1895. október 1-jei hatálybalépéséhez érünk, amikor is megkezdődik az állami anyakönyvezés. Fejzeteiben taglalja az eljegyzésre szóló jogszabályi rendelkezéseket, folytatva a házasság körében az egyes akadályokkal, magával a házasságkötés menetével, a házasság érvénytelenségén át, a házasság megszüntetésével. Az ágytól asztaltól való elválás, mint a kor „válási lehetősége” után kitér a törvénycikk a büntetőhatározatokra, ahol részletezi, hogy házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőre mely rendelkezések irányadók. Bevezetésre került, hogy azok a polgári tisztviselők, akik a törvény által meghatározott akadály ellenére segédkeztek a házasságkötésben, nemcsak szabadságvesztéssel, hanem hivatalvesztéssel is büntethetők voltak.³ Vétségek elkövetése esetén a királyi törvényszék, a kihágások esetén pedig a királyi járásbíróság hatáskörébe tartozott.⁴

A törvénycikk megjelenése azt jelentette, hogy csak az állami anyakönyvek szolgálnak közhitelű nyilvántartásként a születések, házasságok és halálesetek tekintetében. Ebben a korban szót kell ejteni az egyházi anyakönyvek szerepéről is, amely nem az egyéni személyállapotok, hanem az egyházi szertartások nyilvántartására szolgálnak, ezért szükséges volt az állami anyakönyv bevezetése azért, hogy megfelelő jogi tények bizonyítására alkalmas nyilvántartási rendszer álljon rendelkezésre mind a polgárok, mind az állam számára. Mivel a jogok és kötelezettsége a születéssel keletkezhetnek, illetve a halállal szűnhetnek meg, ezért ez indokoltá tette, hogy az egyes személyállapotok egyszerűen és megbízhatóan kerüljenek

¹ KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 14.

² <https://infostart.hu/belfold/2015/10/01/a-polgari-anyakonyvezes-120-eve-indult-magyarorszagon-761536#> (letöltés dátuma: 2024. 05. 31.)

³ 1894. évi XXXIII. tc. 122. §

⁴ 1894. évi XXXIII. tc. 126. §

nyilvántartásba és igazolásra az állami anyakönyvek révén. Az állami anyakönyvezés előtt az állam és az egyház közt egyfajta „kölcsonzési viszony” állt fenn, mely azt jelentette, hogy az állam az egyházi anyakönyveket használta, mivel nem rendelkezett saját nyilvántartási rendszerrel, ennek azonban vége lett. Nem azt jelentette, hogy az egyházi anyakönyvek megszűntek, hiszen továbbra is vezették ezeket, de az állami anyakönyvbe történő közhiteles bejegyzések számítottak kizárólagosnak.⁵ Az egyház kapcsán bizonyos rendelkezéseket a lelkészek és vallási szertartást végzőkre is alkalmazni kellett, például, ha polgári házasságkötés igazolása nélkül végeznek egyházi összeadást, az vétségnak minősül.⁶

A szervezeti rend alakulását illetően az ország anyakönyvi kerületekre oszlott, melyeket a belügyminiszter által kiosztott számokkal jelöltek meg. A kerületek meghatározására úgy került sor, hogy figyelembe vették annak nagyságát, fekvését, lakosságszámát, és hogy milyen könnyű megközelíteni. Anyakönyvi kerületenként 1 anyakönyvvezetőt neveztek ki, és szükség szerint alkalmaztak egy vagy több helyetteset. A magyar kormány jogosította fel az Osztrák-Magyar Monarchia diplomáciai képviselőjét és konzulját, valamint ezek helyetteseit arra, hogy magyar állampolgár születésére, halálesetére és az előtte kötött házasságokra vonatkozóan intézkedhessenek. Az anyakönyvi felügyelet szervezeti hierarchiája változott a településtípusok szerint. Az anyakönyvi felügyeletért Budapest székesfővárosban és a törvényhatósági joggal felruházott városokban közvetlenül a polgármester, felsőbb fokon a belügyminiszter felelt az anyakönyvi felügyeletért. Rendezett tanácsú városokban, még akkor is, ha más községekkel együtt egy anyakönyvi kerületet alkottak, közvetlenül a polgármester felelt, másodfokon az alispán és harmadfokon a belügyminiszter. Ha a polgármester volt az anyakönyvvezető, akkor közvetlenül az alispán, felsőbb fokon pedig a belügyminiszter felelt. A nagy - és kisközségekben az anyakönyvi kerület székhelyén illetékes járási főszolgabíró felelt közvetlenül, másodfokon az alispán és harmadfokon a belügyminiszter és a szakmai irányítást a belügyminiszter végezte.⁷ Minden anyakönyvi kerületben vezettek születési, halotti és házassági anyakönyvet, és a házassági anyakönyv vezetésével, valamint a házasságkötések lebonyolításával a belügyminiszter több szomszédos anyakönyvi kerület anyakönyvvezetőjét megbízhatta. Amennyiben a házassági jog alkalmazásában az érintett kerületek egy anyakönyvi kerületet alkottak, egyetlen anyakönyvvezető felelt az ügyekért. Az anyakönyvek adattartalmának áttekintésekor kiemelendők azok a részletek, amelyek mára már nem szerepelnek az anyakönyvekben. Mindhárom anyakönyvtípus esetében a névhez tartozó nemesi rangok, valamint az adott személy foglalkozása és életkora szerepelt az adattartalomban. A születési anyakönyv külön nem tartalmazta a gyermek születési családi nevét; az erre vonatkozó információkat az apa vagy az anya családi nevéből lehetett következtetni. Az anyakönyv megkülönböztette a gyermek törvényes vagy törvénytelen származását. A halva szülötteknek és a szülés közben elholtaknak mind a születését, mind a halálesetét anyakönyvezték. A halotti anyakönyv nemcsak az elhunyt élő és fennálló házassága esetén tartalmazta a házastárs családi és utónevét, hanem akkor is, ha a házastárs már elhunyt vagy tőle elvált.⁸

Az anyakönyvet két példányban kellett vezetni és a bejegyzést hiteles másolatként az anyakönyv másodpéldányába is be kellett jegyezni ugyan azon a napon és szó szerint. A másodpéldány biztosíték volt arra az esetre, ha az első példány megsérül vagy megsemmisül, hogy akkor a hiteles és naprakész anyakönyvi adatok ekképpen elérhetőek legyenek. A különbséget a másodpéldány esetébe az adta, hogy ezt a felek nem írták alá saját kezűleg. Ezek a papírok az év végén átkerültek a törvényhatóság levéltárába lezárt formában. Ügyfél számára

⁵ KÁRPÁTI Orsolya: A Papíralapú állami anyakönyvezés története Magyarországon, Magyar Közigazgatás 2018/4, 59.

⁶ 1894. évi XXXIII. tc. 123. §

⁷ Uo. 60.

⁸ Uo. 61.

az anyakönyvi kivonat formájában lehetett adatokat szolgáltatni és a korabeli anyakönyvi kivonatoknak szó szerint tartalmaznia kellett az adott bejegyzést, beleértve a lap szélére írt megjegyzéseket és kiigazításokat is. A kivonat formailag megegyezett az anyakönyvi bejegyzéssel, ugyanazon nyomtatványon adták ki, kivéve a címet és a záradékot.

A magyar anyakönyv belső felépítése a francia modellt követte és ennek megfelelően mondható el, hogy 1895. október 1-je és 1907. január 1-je között a jegyzőkönyvi struktúra jellemezte. 1907. január 1-jével érkezünk meg az állami anyakönyvezés második mérföldkövéhez.⁹ A cél az anyakönyvezés módszerének egyszerűsítése volt, emellett gyorsult maga az eljárás is. Elmondható, hogy az áttekinthetőség biztosítását is hangsúlyozták, melyhez hozzájárult az is, hogy a terjedelmes anyakönyvek felszámolására sor került. A rovatos mintájú anyakönyv, tehát eltért az addig jegyzőkönyv szerkezetétől.¹⁰

2.1. Első polgári házasságkötés helye és lefolyása

A házasságkötés intézménye már évezredek óta jelen van a társadalmunkban. Az első polgári házasságkötés Budapesten történt, ahol a századfordulón három anyakönyvi hivatal működött. Az új polgári szertartás nagy figyelmet kapott, és a házasodni kívánó párok rohamát alig bírták a hivatalok. Az első polgári házasságkötés pontos helyszínéről és részleteiről kevesebb információ áll rendelkezésre, de az biztos, hogy Budapesten történt. A szertartás egyszerű, de ünnepélyes volt, ahol a házasulandók az anyakönyvvezető előtt nyilatkoztak házassági szándékukról, és aláírásukkal hitelesítették a házasságot. A házasságkötés intézménye már évezredek óta létezik. Magyarországon a 17. század elején vált kötelezővé az egyházi házasságkötés és anyakönyvezés, a tridenti zsinat hatására. Az egyház és az állam évszázadokon át küzdött a joghatóságért, különösen a vegyes vallású házasságok és az ezekből született gyermekek vallásának kérdésében. A 19. század végére ezek az egyházpolitikai viták kiéleződtek és végül Wekerle Sándor kormánya alatt sikerült rendezni a kérdéseket. A házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikk és az az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvénycikk alapján az anyakönyvvezetés és a házasságkötés az állam hatáskörébe került.

A törvény hatálybalépését követően 1895. október 1-jén Budapesten megkötötték az első polgári házasság. A hatalmas érdeklődést keltő esemény miatt az utca forgalmát és az összegyűlt tömeget lovas- és gyalogrendőrök igyekeztek kordában tartani.¹¹

2.2. Az 1952. évi 19. törvényerejű rendelet

Az 1894. évi XXXIII. tc.-et hatályon kívül helyezte az 1952. évi 19. törvényerejű rendelet, tehát az állami anyakönyvekről szóló 1894. évi XXXIII. törvény, valamint az annak módosítása, kiegészítése, illetőleg végrehajtása tárgyában kiadott jogszabályok hatályukat veszítették.¹² A belügyminiszter állapította meg a hatálybalépés napját, illetve annak végrehajtásáért a házassági anyakönyvek vezetése tekintetében az igazságügyi miniszterrel egyetértve szintén a belügyminiszternek volt hatásköre.¹³

Az anyakönyvi felügyelet szervezetrendszere egyszerűsödött, ami abban megmutatkozott, hogy az anyakönyvvezető, illetőleg az anyakönyvvezető-helyettes működése

⁹ Uo. 62.

¹⁰ Uo. 63.

¹¹<https://pestbuda.hu/cikk/20201016-a-boldogito-igen-125-eve-kotottek-eloszor-polgari-hazassagot-budapest-en> (letöltés ideje: 2024. 06. 01.)

¹² 1952. évi 19. tvr. 13.§

¹³ 1952. évi 19. tvr. 14.§

felett a felügyeletet a jogszabály valamennyi településtípus esetében egységesen a járási és a megyei anyakönyvi felügyelő hatáskörébe utalta. További változás, hogy minden anyakönyvi kerületben vezetni kellett a házassági anyakönyvet.

Külföldön tartózkodó magyar állampolgárok tekintetében a minisztertanács a magyar külképviseleti szerveket felhatalmazhatta arra, hogy születésüket, halálukat, házasságkötésüket anyakönyvezzék.¹⁴

1953. január 1-jétől egyik típusú anyakönyv (születési, házassági, halotti) sem tartalmazhatta a vallási hovatartozást, továbbá valamennyi anyakönyvben az életkor helyett a születés időpontját kellett feltüntetni. A gyermek családi nevét illetően, az az anyakönyvben önálló rovatként jelent meg.¹⁵ A házassági anyakönyv adattartalma is változott, új adatként megjelent a feleség házassági neve, valamint a szülők megállapodása a gyermek családi nevével. Az újítás indoka, hogy 1953. január 1-jétől a feleség két házassági névviselési forma közül választhatott: felvehette férje teljes nevét a -né toldattal, vagy megtarthatta a születési nevét. Új jogintézményként megjelent a házassági névviselési forma módosítása is. Ha a feleség férje nevét viselte, akkor férje halála után választhatott, hogy megtartja-e férje nevét vagy csak a saját nevét kívánja viselni, amit bejelenthetett az anyakönyvvezetőnek. A halotti anyakönyvbe csak akkor kellett bejegyezni a házastárs nevét, ha a haláleset pillanatában fennállt a házasság. Az anyakönyvek adattartalmának változása miatt új, az új adattartalomnak megfelelő rovatokat tartalmazó anyakönyveket kellett előállítani.

Jogorvoslat tekintetében az anyakönyvvezetők határozataival szemben egyfokú fellebbezésnek volt helye a járási, illetve városi anyakönyvi felügyelőhöz. A fellebbezésre a határozat kézbesítésétől számított nyolc nap állt rendelkezésre.¹⁶

A törvényerejű rendelet vegyes rendelkezései közt megtalálható, hogy az anyakönyvi bejegyzések és a bejegyzésekhez szükséges iratok illetékmentesek, továbbá a születésről, a házasságkötésről és az elhalálozásról egy példányban illetékmentesen anyakönyvi kivonatot kellett kiadni.¹⁷

Az 1952. évi 19. törvényerejű rendelet módosításáról szóló 1963. évi 1. törvényerejű rendelet 1963. január 1-jével a belügyminiszter helyett a Minisztertanács elnökére ruházta a szakmai irányítási hatáskört. Az anyakönyvvezető és az anyakönyvvezető-helyettes kinevezésére vonatkozó jogot községekben a községi tanács végrehajtó bizottságára, városokban pedig a városi, illetve városi (fővárosi) kerületi tanács végrehajtó bizottságának igazgatási osztályvezetőjére ruházta.

2.3. 1963. évi 33. törvényerejű rendelet az anyakönyvekről és a házasságkötési eljárásról

1952 után újabb mérföldkönek tekinthető 1964. január 1-je, ugyanis ekkor lépett hatályba az anyakönyvekről és a házasságkötési eljárásról szóló 1963. évi 33. törvényerejű rendelet.¹⁸ Az új jogszabály célja az anyakönyvi ügyintézéshez fűződő állami és egyéni érdekek előmozdítása volt, valamint az összhang megteremtése az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvénnyel (Áe.). Magának a szervezeti rendszernek egy kiemelkedő változása, hogy a jogalkotó az utasítás szintjéről törvényerejű rendelet szintjére emelte a magyar állampolgárok külföldön történt születésének, házasságkötésének és halálesetének anyakönyvezésére vonatkozó szabályokat, amelyek belföldön Budapest V.

¹⁴ 1952. évi 19. tvr. 1.§ (1), (4) bek.

¹⁵ 1952. évi 19. tvr. 1.§ (1)-(2) bek.

¹⁶ 1952. évi 19. tvr. 9.§ (1)-(3) bek.

¹⁷ 1952. évi 19. tvr. 12.§

¹⁸ KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 65.

kerület anyakönyvi hivatalához tartoznak. Az új rendelet lehetővé tette, hogy olyan anyakönyvi kerületekben, ahol az anyakönyvi bejegyzések száma indokolta, anyakönyvi kirendeltségeket hozzanak létre. Tény, hogy az adattartalom ebben az időben nem változott, de újdonságnak számított, hogy az egyedülálló örökbefogadó szülő vérszerinti szülőként bejegyezhető lett az anyakönyvbe, ha a gyermek másik szülőjeként egyidejűleg a gyámhatóság által megállapított képzelt személy adatait jegyezték be. A törvényerejű rendelet az anyakönyvvezető hatáskörei közé sorolta a családi eseményekkel kapcsolatos társadalmi ünnepek szervezésében való közreműködést, ezzel növelve társadalmi szerepét.¹⁹ A házasságkötés eljárási szabályairól elmondható, hogy egy helyre koncentráta a házasságkötési eljárás szabályait, amelyek az anyakönyvi törvényerejű rendeletbe és annak végrehajtási rendeleteibe kerültek át, ellentétben azzal az idővel, amikor a házasságkötési eljárást több jogszabály szabályozta párhuzamosan, az 1952. évi 19. tvr., az 1952. évi IV. törvény és az annak végrehajtásáról szóló 1952. évi 23. törvényerejű rendelet is tartalmazott az eljárásra rendelkezéseket

2.4. 1982. évi 17. törvényerejű rendelet az anyakönyvezésről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről

Az új joganyag tartalmilag bővült az előző törvényerejű rendelethez képest. Az anyakönyvi eljárás szabályai kiegészültek a névviselésre vonatkozó anyagi és eljárásjogi rendelkezésekkel is, azonban lényeges változásokat az új tvr. nem vezetett be.²⁰ Az 1982. évi 17. tvr. hivatalosan megszüntette az 1964-től csak formálisan létező anyakönyvi kerületeket, mivel az anyakönyvi szakapparátus már beolvadt a tanácsai igazgatási szervezetbe. Csökkent a Minisztertanács által felhatalmazott magyar külképviseleti hatóságok hatásköre is, csak házasságkötésre és anyakönyvezésre voltak jogosultak, a külföldön történt születéseket és haláleseteket csak hazai anyakönyvi szerv jegyezhetette be. A nyilvántartás tartalma annyiban változott, hogy kikerültek belőle a foglalkozásra utaló adatok, és a teljes lakcím helyett csak a település megadása vált szükségessé. Mindhárom anyakönyv esetében kötelező adattartalommá vált a személyi szám és a születési anyakönyvben már nem szerepelt a halva születés ténye, 1983-tól csak az élve születéseket anyakönyvezték. A házassági anyakönyvből kikerült a házassági tanúk és tolmács lakóhelye, csak a nevüket kellett bejegyezni. A halotti anyakönyvből kikerült a halál oka is és az új adat tartalmú anyakönyveket csak 1986-ban kezdték használni.²¹ Az anyakönyvvezető új hatáskört kapott: a szülők kérelmére egyszer módosíthatta a 14 éven aluli kiskorú személy utónévét. Ez a hatáskör 2002. december 13-áig létezett, ezt követően az utónév módosítása a belügyminiszter hatáskörébe került. A jogalkotó törvényerejű rendelet szintjére emelte az anyakönyvek és anyakönyvi iratok betekintheségét, amelyet csak állami szerv dolgozójának tett lehetővé hivatalos eljárásban. Megjelent a célhoz kötöttség elve is, amely szerint az anyakönyvi adatokat csak meghatározott célra lehet felhasználni. Szervezeti módosítások körében az 1982. évi 17. tvr. számos változáson ment keresztül 1983. január 1-je és 2014. június 30-a között. A rendszerváltás után az anyakönyvvezetők a tanácsok végrehajtó bizottságától a települési önkormányzatok polgármesteri hivatalaihoz kerültek. 2002. december 15-től Budapest V. kerületének anyakönyvvezetőjétől a fővárosi főjegyzőhöz került a hatáskör, majd 2007. április 1-jétől a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatalhoz.²² A szakmai irányítást 1990. április 15-től a belügyminiszter, 2006. augusztus 1-től az igazságügyi és rendészeti miniszter, majd 2010. július 1-től a közigazgatási és igazságügyi miniszter látta el. A

¹⁹ Uo. 66.

²⁰ KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 67.

²¹ Uo. 68.

²² Uo. 69.

nyilvántartásban két jelentős változás figyelhető meg, hiszen bekerült a származási hely, mint új adat, a másik pedig a bejegyzett élettársi kapcsolat jogi lehetőségének bevezetése 2009. július 1-jével. A közigazgatási hatósági eljárásról és szolgáltatásról szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) hatálybalépésével az elektronikus ügyintézés is részévé vált az anyakönyvi eljárásoknak. Bár az anyakönyvi eljárások többsége személyes jelenlétet igényel, az anyakönyvi kivonat, hatósági bizonyítvány és névváltoztatási okirat másolatának kérelmezése elektronikus úton is lehetségessé vált. 2006. március 1-jén bevezetésre került az Anyakönyvi Szolgáltató Alrendszer (ASZA-rendszer), amely az anyakönyveket, anyakönyvi kivonatokat nyilvántartó és szolgáltató rendszer volt, és egészen az elektronikus anyakönyv bevezetéséig működött.²³

3. Nyilvántartásokkal szembeni elvárások és követelmények

Mielőtt az egyes nyilvántartásokról beszélünk, fontosnak tartom rögzíteni azon elvárásokat és követelményeket, amelyeket a nyilvántartásokkal szemben általában támasztani lehet. Említendő mind az általános, mind a garanciális jellegű elvárás. Általános elvárások alatt olyan követelményeket értünk, amelyeknek minden nyilvántartásnak meg kell felelnie, függetlenül az időtől és az államtól, ilyen például a megbízhatóság, az egyszerű kezelhetőség, a költséghatékonyság, a teljes körűség vagy a többszörös nyilvántartás elkerülése. Mivel az adatok ahhoz kelljenek, hogy egy állam tudjon tervezni, így a megbízhatóság alapvető elvárás. Az egyszerű kezelhetőség és a könnyű átláthatóság alapkövetelmény mind a hagyományos, mind az elektronikus adatbázisokkal szemben. A teljes körűsége törekvés alatt azt kell érteni, hogy az adatbázisnak lehetőleg hiánytalanul ki kell terjednie minden nyilvántartandó objektumra. Tovább folytatva a garanciális elvárásokkal: ezek a jogszerűséget, a célorientáltságot, az illetéktelen hozzáférés kizárását és az adatbázisok összekapcsolhatóságának korlátozását követelik meg. Olyan adatbázisokra van szükség, amelyekre jogszabályok alapján van szükség, és emellett kiemelt elvárás, hogy az adatokat csak a jogszabályokban meghatározott célokra használják fel. Az interoperabilitás követelménye a modern nyilvántartásokkal szemben fogalmazódott meg. Ez szorosan összefügg az államok közötti elektronikus alapú információáramlás mennyiségi növekedésével és mivel ezeknek az eltérő rendszereknek az alkalmazásából hátrányok erednek, ez a követelmény felvetette ezen hátrányok kiküszöbölését.²⁴

4. Anyakönyv fontossága

Az államok számára nem kérdés, hogy feladatának tekinti a személyi és dologi nyilvántartások vezetését, hiszen ahhoz, hogy egy társadalom életét szervezni lehessen, információkra van szükség, azaz elengedhetetlen a nyilvántartás vezetése. Az anyakönyvi nyilvántartás alapnyilvántartásnak mondható, tehát a benne feljegyzett adatok más nyilvántartások alapját képezik. Hazánkban az állami anyakönyvezés 1895. október 1-jével létezik és 2014-től pedig az EAK rendszer bevezetéséről beszélhetünk.²⁵ A hazai anyakönyvezés mellett minden állampolgár külföldön történt anyakönyvi eseményét (születés, házasság, válás, halál)

²³ Uo. 70.

²⁴ CZÉKMANN Zsolt – NYITRAI Péter – KÁRPÁTI Orsolya: Adatbázisok és nyilvántartások, szakrendszerek a közigazgatásban, Budapest, 2014, 9.

²⁵ ÖRI-CSISZÁR Éva: Az elektronikus anyakönyvi rendszer bevezetésének hatásai az anyakönyvi ügyintézésre. Rögzítési és adatjavítási eljárások és következményeik az anyakönyvi eljárásban, különös tekintettel a család- és utónevekre 2020/2, 4.

Magyarországon is anyakönyvezni szükséges. Ezt az eljárást Budapest Főváros Kormányhivatala végzi. Magához a folyamathoz tartoznak általános információk, amikkel tisztában kell lennünk, ilyen például, hogy hazai anyakönyvezés elindításához érvényes, magyar állampolgárságot igazoló okmány szükséges, illetve a hazai anyakönyvezés (a válás kivételével) illeték és díjmentes, anyakönyvi kivonatokat eredetiben vagy hiteles másolatban szükséges benyújtani.²⁶

A nyilvántartások szerepe megkérdőjelezhetetlen, ha csak pár példával szeretnénk élni, az Országgyűlésnek mondjuk számos nyilvántartással kell rendelkeznie, hogy hatékonyan kezelhesse a törvényjavaslatokhoz és határozati javaslatokhoz kapcsolódó módosító indítványokat. Az igazságszolgáltatási szervek számára is elengedhetetlen a pontos és naprakész adatbázisok létezése, különben nem lennének képesek ellátni feladataikat. A végrehajtható hatalomnak is szüksége van hatékony és pontos nyilvántartásokra, hogy megfelelően szolgálhassa a társadalmat. Az államközi nyilvántartásoknak jelentős szerepük van az állam működésében, és az adatok megbízhatósága és hozzáférhetősége kulcsfontosságú a hatékony igazgatáshoz. Az állami szervek eltérő módon alkalmazzák a különböző nyilvántartásokat, attól függően, hogy az adott szerv hierarchiában hol helyezkedik el és milyen tevékenységet végez. Az állami nyilvántartások általában az igazgatási tevékenységet segítik és a döntéshozókat megfelelő információkkal látják el. Az államok működése már nem képzelhető el a különböző nyilvántartások és adatbázisok nélkül, amelyek nélkül a modern államok hamarosan működésképtelenné válnának. Az állami nyilvántartások fogalmát általában a személyek és javak állami szervek által történő összegyűjtött és rögzített adatai jelentik.²⁷

5. EAK rendszer

5.1. Megjelenése és a digitalizáció

Az elektronikus anyakönyv olyan személyi hatósági alapnyilvántartás, amely a személyazonosság, az anyakönyvi események bekövetkezésének, az azok alapján létrejövő családi kapcsolatoknak, valamint a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnésének határidő nélküli nyilvántartására és igazolására szolgál. 2014. július 1-jén egy üres nyilvántartásként elindult az EAK, tulajdonképpen a papíralapúhoz képest egyik napról a másikra történt a váltás. Az anyakönyvvezetők az anyakönyvi eljárásról szóló 2010. évi I. törvény (At.) és az anyakönyvezési feladatok ellátásának részletes szabályairól szóló 429/2017. (XII. 20.) Korm. rendelet szerint rögzítik ügyhöz kötötten a papíralapú anyakönyvi bejegyzéseket teljes adattartalommal, így a személyek adataival folyamatosan töltik fel a rendszert.²⁸

A kor előrehaladtával és a technika, valamint az infokommunikációs technológia gyors fejlődésével eljutottunk oda, hogy a jelentősebb közigazgatási alap- és szaknyilvántartások vezetése elektronikusan, országosan egy nyilvántartási rendszer keretein belül zajlik. Miután elektronikussá vált az anyakönyvi nyilvántartások vezetése, 2014. július 1-jétől, megszűnt az a területi tagoltság, ami a korábbi nyilvántartások vezetése alatt fennállt, értem ez alatt a szervezeti elkülönülést a fizikai elkülönülés mellett.

²⁶ <https://hmc.mfa.gov.hu/page/hazai-anyakoenyvezes> (letöltés ideje: 2024. 05. 23.)

²⁷ CZÉKMAN Zsolt – NYITRAI Péter – KÁRPÁTI Orsolya: Adatbázisok és nyilvántartások, szakrendszerek a közigazgatásban, Budapest 2014, 4.

²⁸ Országgyűlés Hivatala: Elektronikus Anyakönyv, infojegyzet, 2020/72, https://www.parlament.hu/documents/10181/4464848/Infojegyzet_2020_72_Elektronikus_anyakonyv.pdf/645837d1-5a04-714b-3304-b2b30d19f10e?t=1605170910670 (letöltés ideje: 2024. 05. 22.)

A rendszer részét képezte az elektronikus anyakönyv, az apai elismerő nyilatkozatok nyilvántartása, az okirat-nyilvántartás, a jogosultsági nyilvántartás és a papíralapú anyakönyvek nyilvántartása. Igaz, hogy kettős nyilvántartás él hazánkban, de a papír-alapú anyakönyvbe már új bejegyzést nem lehet tenni.²⁹

A digitalizált anyakönyvek lehetővé teszik, hogy az ügyintézők néhány kattintással elérhessék a szükséges bejegyzéseket, ezáltal jelentősen csökkentve a munkaterhüket. A digitalizálás előnyei közé tartozik, hogy az anyakönyvvezetők számára egyszerűbb a kereshetőség, tehát gyorsabb ügyintézés eredményeként tudnak hozzáférni egyes adatokhoz. Míg a papíralapú anyakönyvek esetében fennállt a megsemmisülés veszélye, itt ez a kockázat is kikerülésre került. Az adatok országosan elérhetőek lesznek, ami lehetővé teszi valamennyi anyakönyvvezető számára, hogy a bejegyzések elektronikus rögzítését megtegye. Az EAK rendszer folyamatos fejlesztése és a digitalizált anyakönyvek integrálása révén az anyakönyvi eljárások hatékonyabbá válnak, és szélesebb körű elektronikus ügyintézési lehetőségek nyílnak meg az állampolgárok számára.³⁰

5.2. Elektronikus Anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban

A XXI. század az információs forradalom és információs társadalom korszaka, amely új alapokra helyezte a közigazgatás működését. Fontos tehát vizsgálni, hogy az információ és kommunikációtechnológia (a továbbiakban: IKT) milyen hatást gyakorolt az anyakönyvi igazgatásra.³¹ Az IKT eszközök eleinte csak ügyviteli feldolgozásra voltak használva és csak a 70-es évektől mondható el, hogy a folyamatszerzésre, információszervezésre, döntéshozatalra és adatbankok létrehozására is alkalmazták. Ezen technológiák célja az, hogy korszerűsödjön a közigazgatás, felgyorsuljon az eljárás és az adminisztratív terhek csökkentésével, valamint a közigazgatás egyszerűsítésével megvalósuljon egy hatékony és ügyfélbarát ügyintézés. Ugorjunk azonban vissza arra az időre, amikor az anyakönyvi közokiratok kiállítása kizárólag íróeszközzel történt, ehhez pedig 1983. január 1-jét megelőző időre kell visszatekintnünk. 1982 volt az az év, amikor a Minisztertanács Tanácsi Hivatalának rendelete lehetővé tette az anyakönyvi kivonatok gépírással történő kiállítását és 2003-tól a számítógép megjelent az anyakönyvi igazgatásban, ami azt jelenti, hogy a közokiratokat kizárólag gépírással vagy elektronikus úton lehetett kiállítani. 2005-től az elektronikus ügyintézés is megjelent az anyakönyvi igazgatásban, lehetővé téve az anyakönyvi kivonatok és hatósági bizonyítványok elektronikus kérelmezését. 2006-tól az anyakönyvi kivonatokat biztonsági patronnal ellátott nyomtatóval, elektronikus úton kellett kitölteni és kiállítani. 2014-től az Anyakönyvi Szolgáltató Rendszert felváltotta végül az EAK, jelentve ezzel egy fontos mérföldkövet az anyakönyvi igazgatásban, hiszen innentől egyértelműen egy hatékony és gyors ügyintézésről beszélünk.³²

5.3. Újításai

Egyik nagy újításnak mondható, hogy a nyilvántartás személyi központúvá vált, tehát az anyakönyvezés középpontjában a személy állt és nem az esemény. Az EAK rendszere az egyedi

²⁹ CZÉKMANN Zsolt (szerk.): Infokommunikációs jog, Budapest, 2019, 308.

³⁰ KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 111.

³¹ KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 113.

³² KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 114.

elektronikus azonosító alkalmazásával összekapcsolja az egy családhoz tartozó személyeket, így segítve az adminisztrációs hibák felszínre hozását és javítását.

Az új rendszer nyilvántartása során figyelembe kell vennie, hogy ne legyen átfedésben a személyazonosító adatok nyilvántartásával, valamint a házasság és bejegyzett élettársi kapcsolat (BÉT) nyilvántartásával. Kivéve a haláleset helyét és idejét, az elektronikus anyakönyvben tárolt adatok főként olyan információkat tartalmaznak, amelyek nem részei a személyazonosító nyilvántartásnak vagy a házassági/BÉT nyilvántartásnak.³³ A jogalkotónak figyelembe kellett vennie, hogy az idő előrehaladtával változott a papíralapú bejegyzések adattartalma, így tehát csak azok az adatok kerülhetnek bele az elektronikus anyakönyvbe, amelyek az elektronikus nyilvántartás jelenlegi adattartalmával összhangban vannak.³⁴

Az új anyakönyvi rendszer alapján elmondható, hogy a családi kapcsolatok egyértelműen kimutathatóak, hiszen a névviselési szabályok tekintetében biztosított, hogy mivel a gyermek a magyar névviselési szabályok szerint az apja vagy az anyja nevét kell, hogy viselje, ezáltal már az írásmódban is ez a kötöttség érvényesül, tehát egyeznie kell a felmenők nevével. Ettől egységes és következetes a családi nevek nyilvántartása generációkon átívelve. Ez a szabály szemben áll az eseményközpontú papíralapú anyakönyvezés során megvalósult névvel kapcsolatos nyilvántartással. Az anyakönyvvezetőnek az EAK bevezetése során is és a papíralapú anyakönyvek vezetésének idején is kötelessége volt a személy adatainak egyeztetése a bejegyzések rögzítése során³⁵, azonban a papíralapú nyilvántartás esetén az anyakönyvi bejegyzéseket nem lehetett összeegyeztetni és így a felmenők vagy a leszármazók által vétett adminisztrációs hibák rejtve maradtak. Ez nem azt jelenti, hogy nem élvezett senki mentességet az adategyeztetési kötelezettség alól, azonban a gyakorlatban ez másként valósult meg több esetben. Olyan hibákat kell ez alatt érteni, mint például a családi név írásmódjának hibája, vagy kéttagú családi név esetén csak az egyik tag kerül bejegyzésre. Rávilágítva ezekre a hibákra, mióta az EAK rendszer bevezetésre került, évről évre folyamatosan nő a névváltoztatási ügyek száma, amely az említett esetek rendezésére irányul.³⁶

A születési anyakönyvi bejegyzésnek olyan szerepe van a házassági anyakönyvi bejegyzés mellett, hogy, ha eltérés mutatkozik meg a két bejegyzés tartalma között, akkor a születési anyakönyvi bejegyzés lesz irányadó. Az EAK bevezetése előtt ilyen esetben az anyakönyvvezető a hibás bejegyzést tartalmazó anyakönyv utólagos bejegyzések rovatába bejegyzést teljesített a kijavításról, megjelölve a téves adatot és annak helyes megfelelőjét.

Az EAK kommunikációját illetően átadja az adatot, (pl. újszülött adatait személyi igazolvány és lakcímkártya kiadáshoz), rendszeréhez közvetlen hozzáférést biztosít (pl. személyi és lakcímnnyilvántartó szervnek) vagy elektronikusan értesít (haláleset bejegyzését követően a személyi igazolvány és lakcímnnyilvántartásnak küld egy üzenetet, ez utóbbi nem automatikus).³⁷

Az elektronikus rendszer több nyilvántartási egységből épül fel. Ezek az elektronikus anyakönyv, az apai elismerő nyilatkozatok nyilvántartása, az okirat nyilvántartás, jogosultsági nyilvántartás, adattovábbítási nyilvántartás, papíralapú anyakönyvek nyilvántartása.³⁸ Az apai

³³ KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 104.

³⁴ Uo. 9.

³⁵ Uo. 10.

³⁶ Uo. 5.

³⁷ Országgyűlés Hivatala: Elektronikus Anyakönyv, infojegyzet, 2020/72, https://www.parlament.hu/documents/10181/4464848/Infojegyzet_2020_72_Elektronikus_anyakonyv.pdf/645837d1-5a04-714b-3304-b2b30d19f10e?t=1605170910670 (letöltés ideje: 2024. 05 23.)

³⁸ Országgyűlés Hivatala: Elektronikus Anyakönyv, infojegyzet, 2020/72, https://www.parlament.hu/documents/10181/4464848/Infojegyzet_2020_72_Elektronikus_anyakonyv.pdf/645837d1-5a04-714b-3304-b2b30d19f10e?t=1605170910670 (letöltés ideje: 2024. 05 22.)

elismerő nyilatkozatok nyilvántartása a gyermek családi jogállásának bizonyítására szolgál, és határidő nélkül rögzíti az At.-ben előírt adatokat. Ez a nyilvántartás biztosítja, hogy az apai elismerő nyilatkozatok. A nyilvántartásba feljegyzett adatoknak pontosnak és megbízhatónak kell lennie, mivel, ha az apaság elismeréséről beszélünk, ezen nyilatkozatok alapján történik és ez a gyermek életére jelentős hatással van. Az okirat-nyilvántartás célja, hogy nyilvántartsa az anyakönyvi eljárás során fel nem használt anyakönyvi kivonatokat, az anyakönyvből kiállított okiratokat, valamint a névváltoztatási eljárásban fel nem használt és a kiállított névváltoztatási okiratokat. Az okirat-nyilvántartás két fő célja van: a közhitelesség biztosítása és a visszaélések megelőzése. Az EAK (Elektronikus Anyakönyvi Központi) rendszer jogosultsági nyilvántartása biztosítja, hogy a nyilvántartásokhoz való hozzáférés jogszerű legyen, és megakadályozza a jogosulatlan hozzáférést. Ez a nyilvántartás tartalmazza azoknak a személyeknek az adatait, akik jogosultak adatok rögzítésére vagy közvetlen hozzáférésre a rendszerben, valamint a feladataik ellátásához szükséges adatokat. A papíralapú anyakönyvek nyilvántartása elősegíti a papíralapú bejegyzések elektronikus anyakönyvbe történő átvitelét, valamint az adattovábbítást. Ez a nyilvántartás tartalmazza a papíralapú anyakönyvek típusait és az őrző település adatait, ami megkönnyíti az anyakönyvek kezelését és az információk gyors elérését. Ez különösen fontos a digitalizálás folyamatában, ahol a papíralapú anyakönyvek áttekinthetősége és rendszerezettsége nélkülözhetetlen. Az EAK rendszer adatkezelője adattovábbítási nyilvántartást vezet a nyilvántartásokból történő adattovábbításokról. Ez a nyilvántartás biztosítja az adattovábbítások jogszerűségének ellenőrzését, valamint lehetővé teszi az érintettek tájékoztatását. Az adattovábbítási nyilvántartás lehetővé teszi, hogy minden adattovábbítás nyomon követhető legyen, és hogy az adatkezelés szabályai szerint történjen az információk átadása.³⁹ A nyilvántartás funkcióit elnézve egy komplex informatikai rendszerről van szó, amely az anyakönyvi események és azokhoz kapcsolódó anyakönyvi változásokon kívül több más funkcióval támogatja az anyakönyvi ügyintézkést. Az EAK rendszer előtt már az ASZA rendszer is támogatta a kivonattechnikai műveletek elvégzését, például kivonat nyomtatása, hiszen ameddig az anyakönyvi kivonat papíralapú biztonsági okmány marad, szükséges az egyes technikai műveletek papíralapon történő elvégzése is (példaként említhető a selejtezés). A kivonat az ASZA rendszer idejéhez hasonlóan kérhető elektronikusan és papíralapon is. Mind a két anyakönyvi rendszerről elmondható, hogy az anyakönyvi kivonat kiállítása hasonló elvek mentén, teljes körű támogatottsággal valósul(t) meg.⁴⁰

6. Hozzáférés az anyakönyvi nyilvántartások rendszeréhez

Az anyakönyvi nyilvántartáshoz való hozzáférés tekintetében beszélünk mind a papíralapú, mind az EAK rendszerhez történő hozzáférésről. Az EAK rendszerhez való hozzáférés két részre osztható: a nyilvántartási rendszerhez való hozzáférés és a nyilvántartási adattartalomhoz való hozzáférés. Az előbbi esetében az egyes nyilvántartások adattartalmának megismerése és kezelése történik, ami az At.-ban erre felhatalmazottak számára biztosítja az adatok elérését és bejegyzését. Az EAK rendszer nyilvántartási adattartalmához való hozzáférést azok a személyek biztosítják, akik jogosultak az adatok rögzítésére az elektronikus anyakönyvi rendszerben. Az adattartalomhoz való hozzáférésre jogosultak az ügyfelek, valamint azok a szervek, amelyek számára a nyilvántartó szerv adattovábbítást végez kötelezően vagy adatigénylés alapján. Papíralapú anyakönyvek esetében a jogszabályok által felhatalmazott

³⁹ KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 124.

⁴⁰ Országgyűlés Hivatala: Elektronikus Anyakönyv, infojegyzet, 2020/72, https://www.parlament.hu/documents/10181/4464848/Infojegyzet_2020_72_Elektronikus_anyakonyv.pdf/645837d1-5a04-714b-3304-b2b30d19f10e?t=1605170910670 (letöltés ideje: 2024. 05 22.)

szervek betekintési és adatigénylési jogosultsággal rendelkeznek, míg az ügyfelek kutatást végezhetnek az anyakönyvekben, anyakönyvi okirat kiállítását kérhetik, és gyakorolhatják a személyes adataikhoz való hozzáférés jogát. Magán a hozzáférési módokon belül kategorizálhatunk a hozzáférő típusa, a hozzáférés tárgya, a hozzáférés típusa és a hozzáférés iránya alapján. Kezdve a hozzáférés típusával, három csoportba sorolhatók a jogosultak, hiszen vannak az ügyfelek, az At.⁴¹-ban felhatalmazott szervek és a nevesített nyilvántartások, például személyi adat és lakcímnnyilvántartás, vagy menekültügyi nyilvántartás.⁴² A hozzáférés tárgya lehet az anyakönyvi nyilvántartások teljes rendszere vagy meghatározott nyilvántartások, mint az elektronikus anyakönyv, okirat-nyilvántartás, apai elismerő nyilatkozatok nyilvántartása. A hozzáférés típusa lehet elektronikus, azaz az EAK rendszerhez történő hozzáférés, vagy papíralapú, amely magában foglalja az EAK rendszer által generált dokumentumok postai úton történő továbbítását. A hozzáférés iránya lehet kétirányú, értve az EAK rendszerből történő adattovábbítást, vagy az EAK rendszeren keresztüli hozzáférést más nyilvántartásokhoz. Az adattovábbítás elektronikus úton közvetlen hozzáférés vagy rendszerkapcsolat révén, illetve papíralapú dokumentumok formájában történhet.⁴³

A kérdés már csak az, hogy fizikailag hogyan működik az anyakönyvekhez való hozzáférés és e kérdésre a választ a Magyar Nemzeti Levéltár szolgáltatja. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára által digitalizált anyakönyvek (mikrofilmszám: A1–A1015) már kikérés nélkül, azonnal elérhetőek Budapesten a Lángliliom utcai kutatóteremben. A korábban csak mikrofilmen hozzáférhető anyakönyvek száma folyamatosan bővül, havonta várhatóan ötszáz mikrofilm átadásával gazdagodik a digitális anyakönyvi gyűjtemény. A kutatás elősegítése érdekében öt új számítógép-terminált helyeztek el a kutatóteremben. A digitális felvételek interneten keresztül történő elérésére nincs lehetőség, így kizárólag a kutatótermi terminálokra keresztül lehetséges. A kutatóteremben lévő másodpéldányokat csak akkor bocsátjuk a kutatók rendelkezésére 2014. február 1-től, ha még nem készült digitális változat. A cél ezzel az, hogy a kutatási tevékenységeket a digitális állományok felé tereljék, ezáltal csökkentve a raktári kikérésekkel járó adminisztrációs terheket. A digitalizálási projekt eredményeképpen a kutatók azonnal hozzáférhetnek az anyakönyvekhez raktári kikérés nélkül. A számítógépes kutatás egyik nagy előnye, hogy ugyanazokat a felvételeket egyszerre több, akár az összes számítógépen is megtekinthetik, ezzel kiküszöbölve a filmek raktári kérésével járó várakozási időt. A felvételek gyorsan léptethetők, a képek minőségromlás nélkül nagyíthatók. Jelenleg dolgoznak a digitális anyagok másolatkészítési módszerein. Az újonnan átadott anyagról részletes információk a kutatótermi kihelyezett tájékoztatók útján érhetők el.⁴⁴

Összegzés

Maga az anyakönyvi nyilvántartás több mérföldkövet elért a papíralapú anyakönyvezéstől az elektronikus nyilvántartási rendszer megjelenéséig. 1894-től kezdve több változáson is keresztülment a ma hatályos rendszer fejlődés tekintetében, értve ezalatt az 1952-es, 1963-as és 1982-es változásokat, viszont minden esetben az ország közigazgatási felépítéséhez igazodott. Az elektronikus anyakönyvi nyilvántartás bevezetése jelentős előnyökkel járt mind az állami adminisztráció, mind az állampolgárok számára. Csökkentek az adminisztratív terhek és az adatok biztonsága és pontossága nőtt mindamellett, hogy a hozzáférhetőség is jelentősen

⁴¹ 2010. évi I. törvény az anyakönyvi eljárásról

⁴² KÁRPÁTI Orsolya: PhD értekezés, Az elektronikus anyakönyvezés helye és szerepe a magyar közigazgatásban, Miskolc, 2020, 133.

⁴³ Uo. 134.

⁴⁴ https://mnl.gov.hu/mnl/szkk/hirek/elerheto_a_digitalis_anyakonyvi_gyujtemeny (letöltés ideje: 2024. 05. 31.)

javult. Maga az átállás nem mondható egy egyszerű folyamatnak és a továbbiakban is az a tendencia figyelhető meg, hogy folyamatos fejlesztésre és karbantartásra van szükség, hiszen az elért vívmányt fent is kell tudni tartani. Az anyakönyvi nyilvántartás nyilván megköveteli az erre maximálisan alkalmas személyzetet is, akiknek szükséges, hogy rendszeresen képezzék magukat és elsajátítsák a rendszer használatát. Vitathatatlan, hogy a modern rendszer adta lehetőségeket kihasználva garantálni kell az adatok biztonságát is. Erre tekintettel részletes leírások találhatók meg arról, milyen módon lehetséges a hozzáférés ezen adatokhoz.